

A close-up portrait of Jaap van Zweden, a man with a shaved head and light blue eyes, looking upwards and to the left. He has a short, dark beard and is wearing a black turtleneck. The background is dark and out of focus.

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 6

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

Jaap van Zweden

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 6

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

Jaap van Zweden

ANTON BRUCKNER (1824-1896)

Symphony no. 6 in A major (1881)

Edition Nowak, 1952

[1]	Majestoso	15:30
[2]	Adagio. Sehr feierlich	18:39
[3]	Scherzo. Nicht schnell – Trio. Langsam	7:44
[4]	Finale. Bewegt, doch nicht zu schnell	15:21

total time 57:14

Bruckner - Symphony no. 6

When Willem Mengelberg conducted Bruckner's Sixth Symphony in the Amsterdam Concertgebouw in the first week of December in 1930, he, like everyone else, had to rely on the first edition, which by then had been in use for nearly 40 years. Only five years later, the musicologist Robert Haas issued for the first time the so-called "Originalfassung", complete with extensive commentary, in the first Bruckner "Gesamtausgabe". That year, on October 9, 1935, the Sächsische Staatskapelle Dresden, conducted by Paul van Kempen, gave the first performance of Bruckner's original score in the Haas edition – a momentous occasion, though of far greater significance to a true Brucknerian than the average music lover. The Netherlands got its turn during the dark years of the war, when in 1943 conductor Willem van Otterloo introduced the work with the

Concertgebouw Orchestra in Utrecht (January 6) and Amsterdam (January 7 and 14).

After Haas' edition, Leopold Nowak republished the original version of the score as part of the second "Gesamtausgabe". He had lightly touched up Haas' work for this "second revised edition". But there's more to this part of the story, for in 1986 a new "Revisionsbericht" (revision report) by Nowak was issued, necessitated this time by extensive supplementary source research that had brought new information about the symphony to light. But the real work had to wait until the 1990s, when the German musicologist Rüdiger Bornhöft corrected all the mistakes in the score (and there were many), through which this daring music (Bruckner considered the Sixth his "keckste", which could be understood as cheeky, reckless, foolhardy,

dauntless or impetuous) could for the first time be presented to audiences in a clean version. Compared with the previous editions, Bornhöft's work was far more comprehensive than just removing a thin layer of varnish.

In the early days of the symphonies history, there was nothing like the meticulousness of our approach to Bruckner's work. On February 26, 1899, Gustav Mahler gave in Vienna the first performance of the Sixth, in *his own* version, in which he substantially reworked both the instrumentation and notes and showed no aversion to sweeping cuts. The first printed score of Bruckner's Sixth appeared in the summer of 1899, however it deviated greatly from the original work. Largely responsible for this was Josef Schalk (1857-1900), a highly respected conductor in Vienna and an early Bruckner

admirer (Bruckner often referred to him as "Herr Generalissimus").

Did Bruckner ever hear his "keckste" composition performed? That cannot be answered with any certainty. We know that during a concert in Vienna on February 11, 1883, the Vienna Philharmonic performed only the Adagio and Scherzo, conducted by Wilhelm Jahn, but the composer possibly heard the complete symphony during the rehearsals – or perhaps in or around October 1882 during the orchestra's "Novitätenproben".

Bruckner began composing the Sixth on September 24, 1879, after first thoroughly revising the Third and Fourth symphonies, making a number of changes in the Fifth and completing in the summer the String Quintet that Joseph Hellmesberger had requested (Hellmesberger had

actually asked for a string quartet, but Bruckner took the freedom of adding a viola). Possibly, however, the work began to take shape earlier. Some historians credit the famous opening motif of the first movement to an organ improvisation Bruckner performed in August at Sankt-Florian at the request of a number of army officers. When he asked for a short, suitable theme, it was proposed he should improvise on a typical military signal, the so-called "retraite" (retreat). Bruckner was perhaps so taken by it that he gave the theme an important place in the Sixth. On September 3, 1881, while staying in his beloved Sankt-Florian "Stift" (diocese), he completed the symphony. Upon returning to Vienna, he had several copies made of the score, one for his landlord Anton Oetzelt von Newin and his wife Amalie (Amy), to whom he dedicated the Sixth Symphony as

a token of his gratitude. In November 1877, Bruckner had moved into his new home at Heßgasse 7 in Vienna. It was a substantial improvement over his former home at the Heinrichshof (Opernring), but, more important, he didn't have to pay rent from his modest earnings. What's more, even after leaving near the end of his life the Heßgasse home for the "Kustodenstöckl" (custodian's quarters) at Belvedere palace (Emperor Franz-Joseph had placed the quarters at his service free of charge because Bruckner was having increasing difficulty climbing stairs), Oetzelt faithfully paid Bruckner a stipend of 300 gulden per month until his death.

Bruckner, incidentally, had also previously paid tribute to the Oetzelts. For their wedding he composed *Zur Vermählungsfeier* (For the Wedding Ceremony), a piece for a capella

men's choir. The piece was completed on November 27, 1878, and was intended for the performance in the Klosterneuburg "Stift". But it never came to pass because the Oetzelts were Protestant and what's more the local "Männergesangverein" (men's singing society) found the music far too difficult. The piece disappeared in a drawer and was not seen again until 1910, fourteen years after Bruckner's death.

The Sixth Symphony was spared that fate but – unlike the Fourth, Fifth, Seventh, Eighth and Ninth – it still played a small role in concert repertoire until deep into the last century. Fortunately, that's no longer the case. Bruckner's "keckste" can even lay claim to a certain degree of popularity.

Aart van der Wal

Translation: John Lydon, Muse Translations

Jaap van Zweden

Amsterdam-born Jaap van Zweden has risen rapidly in little more than a decade to become one of today's most sought-after conductors. He has been Music Director of the Dallas Symphony Orchestra since 2008, and is also Honorary Chief Conductor of the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra and Radio Chamber Philharmonic (having been Chief Conductor from 2005-2011). In January 2012 he was announced as Music Director Designate of the Hong Kong Philharmonic Orchestra, where he will take up the post of Music Director in September 2012, for an initial contract of four years. Appointed at nineteen as the youngest concertmaster ever of the Royal Concertgebouw Orchestra, he began his conducting career in 1995 and held the positions of Chief Conductor of the Netherlands Symphony Orchestra (1996-2000),

Chief Conductor of The Hague Philharmonic (2000-2005), and Chief Conductor of the Royal Flemish Philharmonic Orchestra (2008-2011). In November 2011 Jaap van Zweden was named as the recipient of Musical America's Conductor of the Year Award 2012 in recognition of his critically acclaimed work as Music Director of the Dallas Symphony Orchestra and as a guest conductor with the most prestigious US orchestras.

Jaap van Zweden has appeared as guest conductor with many prestigious orchestras across the globe, including the Chicago Symphony, Cleveland and Philadelphia Orchestras, the Munich Philharmonic, WDR Symphony Orchestra Cologne, Orchestre National de France, Oslo Philharmonic, Royal Concertgebouw Orchestra and London Philharmonic Orchestra. Aside from an extensive

symphonic repertoire, opera also plays an important part in van Zweden's career. He has conducted *La Traviata* and *Fidelio* with the National Reisopera, *Madama Butterfly* at the Netherlands Opera, and concert performances of Verdi's *Otello*, Barber's *Vanessa* and Wagner's *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* and *Parsifal* at the Concertgebouw with the Netherlands Radio Philharmonic and the Netherlands Radio Choir.

Recent highlights have included highly acclaimed debuts with the Tonhalle-Orchester Zurich and the Boston Symphony (at the Tanglewood Festival) and his BBC Proms debut conducting the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra in Bruckner's *Eighth symphony*. Other important engagements include subscription debuts with the New York Philharmonic, Boston Symphony,

and return visits to the Orchestre National de France, Philadelphia Orchestra, the Chicago and St Louis Symphony Orchestras, and the Rotterdam Philharmonic, Monte Carlo Philharmonic and London Philharmonic Orchestras.

Jaap van Zweden has made numerous acclaimed recordings which include Stravinsky's *Rite of Spring* and *Petrushka*, and the complete Beethoven and Brahms symphonies. He is currently recording the cycle of Bruckner symphonies with the Netherlands Radio Philharmonic for Octavia and Challenge Records International, with symphonies 2, 4, 5, 7, 8 and 9 already released to great critical acclaim. He has recorded Mahler's Symphony no. 5 with the London Philharmonic, and his highly acclaimed performances of *Lohengrin*, *Die Meistersinger* and *Parsifal* are also available on CD/DVD.

For the Dallas Symphony's own record label he has released the symphonies of Tchaikovsky (Nos. 4 and 5) and Beethoven (5 and 7). In August 2010 he recorded Mozart Piano Concertos with the Philharmonia Orchestra and David Fray.

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

The Netherlands Radio Philharmonic Orchestra worked with the world's foremost guest conductors, including Leopold Stokowsky, Kirill Kondrashin, Antal Doráti, Riccardo Muti, Kurt Masur, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky and Valery Gergiev. World premieres and Dutch premieres of works by among others Koechlin, Martin, Franssens, Koolmees, Padding, Francesconi, Janáček, De Raaff, Ustvol'skaja, Vriend and Rijnvos were praised by critics and audience. Chief Conductor Jaap

van Zweden has been succeeded by Markus Stenz in August 2012.

The Netherlands Radio Philharmonic Orchestra serves the Dutch Public Broadcasting Service and occupies a prominent place in two series at the Amsterdam Concertgebouw - the NTR ZaterdagMatinee (*Saturday Matinee*) and the Zondagochtend Concerten (*Sunday Morning Concerts*) - as well as the Vrijdag van Vredenburg (*Friday Vredenburg*) series in Utrecht. The orchestra guarantees adventurous concert programming, high quality performance and a plethora of concert performances of opera.

In the preceding years the orchestra was invited outside the Netherlands for the Festival Musica in Strasbourg to perform Olivier Messiaen's magnum opus *La Transfiguration de Notre Seigneur Jésus Christ* with the Netherlands Radio Choir under the

direction of Reinbert de Leeuw and for several concerts during the Sun Festival in Singapore with Jaap van Zweden. In the 2009-2010 concert season the orchestra undertook a tour to Great Britain, Germany and Austria. In August 2011 the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra made its highly acclaimed BBC Proms debut with Jaap van Zweden and Bruckner's *Eighth symphony*.

The orchestra's discography is impressive. Ongoing recording projects include a Bruckner-cycle under the direction of Jaap van Zweden for Challenge and the complete Shostakovich symphonies led by the British conductor Mark Wigglesworth for BIS. Wagner's *Parsifal*, performed by the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra, the Netherlands Radio Choir and vocal soloists under the direction of Jaap van Zweden, was recorded recently

for Challenge Records and was awarded the Edison Klassiek 2012 in the Opera category.

www.radiofilharmonischorkest.nl

Bruckner - Symfonie nr. 6

Toen Willem Mengelberg in de eerste week van december 1930 in het Amsterdamse Concertgebouw de eerste Nederlandse uitvoering leidde van Bruckners Zesde symfonie was hij, zoals ieder ander, nog aangewezen op de eerste druk die toen al bijna vier decennia werd gebruikt. Pas vijf jaar later was het de muziekwetenschapper Robert Haas die voor het eerst de zogenaamde 'Originalfassung' van het werk het licht deed zien, uiteraard voorzien van uitgebreid commentaar en opgenomen in de eerste Bruckner 'Gesamtausgabe'. Nog in datzelfde jaar, op 9 oktober 1935, speelde de Sächsische Staatskapelle Dresden onder leiding van Paul van Kempen voor het eerst Bruckners originele partituur in de Robert Haas-editie, een gebeurtenis van de eerste orde, al zal die voor de rechtgeaarde Brucknerianen van veel grotere

betekenis zijn geweest dan voor de gemiddelde muzikliefhebber. Nederland kwam pas in de donkere oorlogsjaren aan de beurt, toen in 1943 het Concertgebouworkest onder Willem van Otterloo het werk introduceerde in Utrecht (6 januari) en Amsterdam (7 en 14 januari).

Na Robert Haas was het Leopold Nowak die in 1952 de oorspronkelijke partituurversie opnieuw uitgaf, nu als onderdeel van de tweede 'Gesamtausgabe'. Hij had het werk van Haas nog eens dunnetjes overgedaan en voorzien van de toevoeging 'tweede herziene uitgave'. Daarmee was dit gedeelte van het verhaal echter nog niet af, want in 1986 verscheen opnieuw een 'Revisionsbericht', wederom van de hand van Nowak, ditmaal noodzakelijk geworden door uitvoerig aanvullend bronnenonderzoek dat nieuwe gegevens omtrent de symfonie aan

het licht had gebracht. Het echte 'schoonmaakwerk' volgde echter pas in de jaren negentig, toen de Duitse muziekwetenschapper Rüdiger Bornhöft alle fouten in de partituur herstelde (en dat waren er nogal wat), waardoor deze gedurfd muziek (Bruckner vond zijn Zesde de 'keckste', wat zowel zou kunnen duiden op brutaal als op roekeloos, doldriest, onverschrokken of onbesuisd) voor het eerst 'gereinigd' aan het publiek kon worden voorgesteld. Vergeleken met de voorgaande uitgaven bleek het werk van Bornhöft heel wat meer om het lijf te hebben gehad dan slechts het verwijderen van een dun laagje vernis.

Maar zo nauwkeurig als we vandaag de dag met het werk van Anton Bruckner omgaan, zo slordig was men vroeger. Op 26 februari 1899 leidde Gustav Mahler in Wenen de eerste uitvoering van de Zesde, maar dan

wel in 'zijn' versie, wat neerkwam op stevige retouches in zowel de instrumentatie als het notenmateriaal, terwijl hij er evenmin tegenop zag om ingrijpende coupures aan te brengen. Eerst in de zomer van datzelfde jaar verscheen de eerste gedrukte partituur van de Zesde, maar helaas week die sterk af van Bruckners origineel. Het grootste aandeel daarin kwam voor rekening van Josef Schalk (1857-1900), de in hoog aanzien staande Weense dirigent en Bruckner-bewonderaar van het eerste uur (Bruckner noemde hem vaak 'Herr Generalissimus').

Heeft Bruckner zelf zijn 'keckste' werk zelf ooit gehoord? Het valt niet met zekerheid te zeggen. We weten dat de Wiener Philharmoniker onder Wilhelm Jahn tijdens een concert in Wenen op 11 februari 1883 alleen het Adagio en het Scherzo uitvoerden, maar mogelijk heeft de componist het complete werk

gehoord tijdens repetities. Of anders misschien wel in of omstreeks oktober 1882, tijdens de 'Novitätenproben' van hetzelfde orkest.

Bruckner begon aan zijn Zesde op 24 september 1879, nadat hij eerst de Derde en Vierde symfonie danig had omgewerkt, in de Vijfde nog een aantal wijzigingen had aangebracht en in de zomer het door Joseph Hellmesberger bestelde Strijkkwintet had voltooid (Hellmesberger had weliswaar om een strijkkwartet gevraagd, maar Bruckner was zo vrij geweest er een altviool aan toe te voegen). Misschien ligt de datum van het ontstaan van het werk nog verder terug: sommige historici wijzen het bekende kopmotief in het openingsdeel toe aan een orgel improvisatie van Bruckner in augustus in Sankt-Florian, op verzoek van een aantal landmacht officieren. Gevraagd naar een daarvoor geschikt

kort thema werd de gedachte geopperd om op een typisch militair signaal, de zogenaamde 'retraite', te improviseren. Wellicht was Bruckner daarmee zo in zijn sas dat hij het thema een belangrijke plaats gaf in zijn Zesde. Op 3 september 1881, tijdens een verblijf in zijn geliefde 'stift' in Sankt-Florian, trok Bruckner de laatste dubbele maatstreep van de nieuwe symfonie. Eenmaal weer terug in Wenen liet hij meerdere afschriften van de partituur vervaardigen, waarvan er een bestemd was voor zijn huisbaas, Anton Oetzelt von Newin en zijn vrouw Amalie (Amy), aan wie hij de Zesde symfonie had opgedragen, als bewijs van dank. Bruckner had in november 1877 zijn nieuwe woning aan de Heßgasse 7 in Wenen betrokken, wat niet alleen een behoorlijke verbetering betekende ten opzichte van de vorige aan het Heinrichshof (Opernring), maar nog belangrijker, hoefde de

componist met zijn bescheiden inkomen zelfs geen huur te betalen! Sterker nog, zelfs nadat Bruckner aan het einde van zijn leven de woning aan de Heßgasse verruilde voor het 'Kustodenstöckl' van het slot Belvedere (keizer Franz-Joseph had hem het nieuwe onderkomen gratis ter beschikking gesteld omdat Bruckner steeds meer moeite kreeg met traplopen) betaalde Oetzelt aan Bruckner tot zijn dood trouw iedere maand driehonderd gulden.

De Oetzelts waren overigens al eerder door Bruckner bedacht: speciaal voor hun huwelijksinzegening schreef de componist 'Zur Vermählungsfeier', een stuk voor mannenkoor a capella. Een aardige anekdote: het stuk werd op 27 november 1878 voltooid en was bedoeld voor uitvoering in het 'stift' van Klosterneuburg, maar het miste zijn doel, want de Oetzelts waren protestant, terwijl de plaatselijke

'Männergesangverein' het stuk bovendien veel te moeilijk vond. Het verdween in de lade om er pas in 1910, veertien jaar na Bruckners dood, weer uit tevoorschijn te worden gehaald. De Zesde symfonie overkwam dat weliswaar niet maar toch heeft het werk – anders dan de Vierde, Vijfde, Zevende, Achtste en Negende – tot diep in de vorige eeuw in het concertrepertoire een duidelijk ondergeschikte rol gespeeld. Tegenwoordig valt daar gelukkig weinig meer van te merken: Bruckners 'keckste' mag zich zelfs in een zekere mate van populariteit verheugen.

Aart van der Wal

Jaap van Zweden

De dirigentencarrière van Jaap van Zweden heeft zich in korte tijd stormachtig ontwikkeld. Inmiddels is hij een van de meest veelgevraagde dirigenten. Sinds 2008 is hij Music Director van het Dallas Symphony Orchestra. Jaap van Zweden is ere-chefdirigent van het Radio Filharmonisch Orkest en ere-dirigent van de Radio Kamer Filharmonie. In januari 2012 tekende hij een contract van vier jaar als chef-dirigent van het Hong Kong Philharmonic Orchestra met ingang van september 2012.

Op 19-jarige leeftijd begon Jaap van Zweden als jongste concertmeester ooit bij het Koninklijk Concertgebouworkest. In 1995 begon hij zijn loopbaan als dirigent. Hij was chef-dirigent van het Orkest van het Oosten (1996-2000), het Residentie Orkest (2000-2005), het Radio

Filharmonisch Orkest en de Radio Kamer Filharmonie (2005-2011/12) en de Filharmonie (2008-2011). In november 2011 werd hem de Musical America Conductor of the Year Award 2012 toegekend voor zijn bijzondere prestaties als chef-dirigent van het Dallas Symphony Orchestra en voor zijn gastoptredens bij tal van andere prestigieuze symfonieorkesten in de Verenigde Staten.

Jaap van Zweden vervulde gastdirecties bij onder meer het Chicago Symphony Orchestra, de orkesten van Cleveland en Philadelphia, de Münchener Philharmoniker, WDR Sinfonieorchester Köln, Orchestre National de France, Oslo Philharmonic, Koninklijk Concertgebouworkest en London Philharmonic Orchestra. Naast het veelomvattende symfonische repertoire speelt opera een belangrijke rol in Van Zweden's carrière. Hij dirigeerde Verdi's *La Traviata*, Beethovens

Fidelio en *Barbers Vanessa*. Met *Madama Butterfly* maakte hij zijn debuut bij de Nederlandse Opera. In de ZaterdagMatinee leidde hij het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor in zeer enthousiast ontvangen concertante uitvoeringen van Wagners *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* en *Parsifal* in het Concertgebouw.

Recente hoogtepunten in de carrière van Jaap van Zweden waren zijn debuutoptredens met het Tonhalle-Orchester Zurich, het Boston Symphony Orchestra (tijdens het Tanglewood Festival) en de BBC Proms, waar hij Bruckners *Achtste symfonie* uitvoerde met het Radio Filharmonisch Orkest. Andere belangrijke engagements zijn Van Zweden's eerste optredens bij het New York Philharmonic en het Boston Symphony Orchestra. Jaap van Zweden is teruggevraagd bij

het Orchestre National de France, Philadelphia Orchestra, de orkesten van Chicago en St. Louis, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, de Monte Carlo Philharmonic en het London Philharmonic Orchestra.

Jaap van Zweden verleende medewerking aan veelgeprezen opnamen als Stravinsky's *Le sacre du printemps* en *Petrushka*, alsook opnamen van de complete symfonieën van Beethoven en Brahms. Voor Octavia en Challenge neemt hij met het Radio Filharmonisch Orkest alle symfonieën van Bruckner op. De reeds verschenen symfonieën nrs. 2, 4, 5, 7, 8 en 9 zijn door de vakpers lovend ontvangen. Met het London Philharmonic nam hij Mahlers *Vijfde symfonie* op. De door pers en publiek toegejuichte uitvoeringen van *Lohengrin*, *Die Meistersinger* en *Parsifal* zijn ook uitgebracht op cd en dvd. Op het eigen label van het Dallas Symphony Orchestra zijn

Tsjaikovsky's 4de en 5de symfonie en Beethovens 5de en 7de symfonie uitgebracht. In augustus 2010 nam hij pianoconcerten van Mozart op met het Philharmonia Orchestra en David Fray.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest (RFO) werkte samen met tal van befaamde gastdirigenten, onder wie Leopold Stokowski, Kirill Kondrasjin, Antal Doráti, Riccardo Muti, Kurt Masur, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky en Valery Gergiev. Het orkest verzorgde door pers en publiek toegejuichte Nederlandse première's en wereldpremière's van onder anderen Koechlin, Martin, Franssens, Koolmees, Padding, Francesconi, Janáček, De Raaff, Oetsvolskaja, Vriend en Rijnvos. Chef-dirigent Jaap van Zweden is in augustus 2012 opgevolgd door Markus Stenz.

Het RFO staat in dienst van de publieke omroep en speelt een belangrijke rol in de series de ZaterdagMatinee en Het Zondagochtend Concert in het Amsterdamse Concertgebouw, alsook De Vrijdag van Vredenburg in Utrecht. In het Nederlandse muziekleven onderscheidt het orkest zich door bijzonder geprogrammeerde symfonische concerten en heeft het zich bovendien opmerkelijk geprofileerd met concertante opera-uitvoeringen.

Naast de vele concerten in de omroepseries is het RFO eveneens te horen op diverse internationale podia. Het orkest manifesteerde zich op het Festival Musica 2008 in Straatsburg onder leiding van Reinbert de Leeuw met Messiaens meesterwerk *La Transfiguration de Notre Seigneur Jésus Christ*, op het Sun Festival 2009 en tijdens concertreizen naar Groot-Brittannië, Duitsland en Oostenrijk onder leiding van Jaap van Zweden.

In augustus 2011 maakte het RFO zijn veelgeprezen debuut in de BBC Proms met Jaap van Zweden en Bruckners *Achtste symfonie*.

De discografie van het RFO is zeer omvangrijk. Lopende opnameprojecten zijn de Bruckner-cyclus onder leiding van Jaap van Zweden voor Challenge en de Sjostakovitsj-cyclus met de Britse dirigent Mark Wigglesworth voor BIS. De live-opnamen van Wagners *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* en *Parsifal*, uitgevoerd door het RFO, het Groot Omroepkoor en vocale solisten onder leiding van Jaap van Zweden, zijn uitgebracht op QuattroLive resp. Challenge en zijn internationaal zeer goed ontvangen. *Parsifal* is onderscheiden met de Edison Klassiek 2012 in de categorie Opera.

www.radiofilharmonischorkest.nl

PREVIOUSLY RELEASED ON CHALLENGE CLASSICS

check www.challengerecords.com for availability

- CC72326   **RICHARD WAGNER / arranged by Henk de Vlieger**
Meistersinger - an orchestral tribute
Edo de Waart, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
- CC72384   **RICHARD WAGNER / arranged by Henk de Vlieger**
Der Ring - Tristan und Isolde - Parsifal / Orchestral adventures
Edo de Waart, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
- CC72517   **HECTOR BERLIOZ**
La damnation de Faust
**Bernard Haitink, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
The Netherlands Radio Choir**
- CC72519   **RICHARD WAGNER**
Parsifal
**Jaap van Zweden, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Netherlands Radio Choir & State Male Choir Latvija**

CC72519

BENJAMIN BRITTEN

War Requiem

**Jaap van Zweden, Reinbert de Leeuw,
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Netherlands Radio Choir & Netherlands Children's Choir**

CC72538

RICHARD RIJNVOS

Uptown | Downtown - an urban panorama in six movements

**Netherlands Radio Chamber Philharmonic,
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Celso Antunes | John Snijders**

CC72549

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 8

Jaap van Zweden, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

CC72551

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 3

Jaap van Zweden, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

This High Definition Surround Recording was Produced, Engineered and Edited by Bert van der Wolf of NorthStar Recording Services, using the 'High Quality Musical Surround Mastering' principle. The basis of this recording principle is a realistic and holographic 3 dimensional representation of the musical instruments, voices and recording venue, according to traditional concert practice. For most older music this means a frontal representation of the musical performance, but such that width and depth of the ensemble and acoustic characteristics of the hall do resemble 'real life' as much as possible. Some older compositions, and many contemporary works do specifically ask for placement of musical instruments and voices over the full 360 degrees sound scape, and in these cases the recording is as realistic as possible, within the limits of the 5.1 Surround Sound standard. This requires a very innovative use of all 6 loudspeakers and the use of completely matched, full frequency range loudspeakers for all 5 discrete channels. A complementary sub-woofer, for the ultra low frequencies under 40Hz, is highly recommended to maximally benefit from the sound quality of this recording.

This recording was produced with the use of Sonodore microphones, Avalon Acoustic monitoring, Siltech Mono-Crystal cabling and dCS Converters.

NORTHSTAR
RECORDING
by **BERT VAN DER WOLF**

www.northstarconsult.nl

Executive producers: Anne de Jong & Marcel van den Broek

Recording at: Studio MCO 5, Hilversum, Holland

Recording date: 11-14 June 2012

Recording Producer, Mix & Editing: Bert van der Wolf

Recording: NorthStar Recording Services BV

A&R Challenge Records International: Wolfgang Reihing

Liner notes: Aart van der Wal

Translation: John Lydon, Muse Translations

Booklet editing: Wolfgang Reihing

Cover photo: Hans van der Woerd

Art direction: Marcel van den Broek, newartsint.com

www.radiofilharmonischorkest.nl

www.challengerecords.com

